

Заборонені методи ведення війни

Розграбування

Рухоме майно в умовах збройного конфлікту може розглядатися у контексті вчинення різних ймовірних порушень. Та посилену увагу варто приділяти випадкам, коли **комбатанти масово вилучають рухоме майно в цивільних осіб**.

З одного боку, це може бути допустимим в умовах збройного конфлікту, якщо таке вилучення здійснюється із *чіткою метою воєнної необхідності й характеристики такого майна відповідають цій меті*. З іншого боку, вилучення може перетворитися на випадки *масового грабежу*, коли таке майно явно жодним чином не може сприяти воєнній необхідності.

Розграбування (у контексті збройного конфлікту) – це **примусове вилучення** приватної **власності силами супротивника**, які вторгаються або захоплюють територію.

Важливою характеристикою розграбування є те, що вилучення майна *не виправдане воєнною необхідністю і здійснюється із метою приватного чи особистого використання*. Розграбування є формою крадіжки, яка має місце в умовах збройного конфлікту.

Воєнна необхідність у контексті цього порушення МГП визначається через:

- (1) *характеристики майна* та їхнє значення для збройного конфлікту;
- (2) *реальний внесок у досягнення цілі* збройного конфлікту за допомогою цього майна — послаблення військового потенціалу супротивної сторони.

Якщо у процесі дослідження фактів вилучення майна не можна дійти висновку про наявність для цього воєнної необхідності, то варто говорити про вчинення розграбування.

Характеристика порушення МГП:

- учинене в умовах збройного конфлікту та пов'язане з ним (може мати місце в умовах міжнародного та неміжнародного конфліктів);
- виконавець посягає на власність особи;
- вилучення здійснюється без згоди власника майна;
- вилучення майна не має воєнної необхідності, а здійснюється для особистих потреб;
- жертвами цього злочину можуть бути як цивільні особи, так і комбатанти, які потрапляють під владу супротивної сторони;
- вчиняється на територіях або стосовно осіб, які перебувають під контролем сторони, що є супротивником.

Заборону розграбування закріплено в *статті 33 Конвенції про захист цивільного населення від 12.08.1949, статтях 28 та 47 Конвенції про закони та звичаї війни на суходолі від 18.10.1907 й у статті 4 Додаткового протоколу до*

Женевських конвенцій від 12.08.1949, що стосується захисту жертв збройних конфліктів міжнародного характеру, від 08.06.1977.

Характеристики майна, яке може вилучатися під час розграбування, розкриті у практиці міжнародних кримінальних трибуналів (судових процесів після Другої світової війни, Міжнародного кримінального трибуналу по колишній Югославії). На них важливо звертати увагу для того, щоби **відмежовувати розграбування від інших порушень МГП**, які можуть вчинятися в умовах збройного конфлікту.

Тому в межах розграбування:

- може вилучатися майно, яке перебуває у приватній, комунальній або державній власності;
- ідеться про вилучення рухомого майна;
- майно належить супротивній стороні конфлікту (комбатантам або цивільним особам);
- важливо показувати, яку цінність мало вилучене майно.

Якщо злочин розграбування досліджується як **серйозне порушення МГП**, то критерієм такого визначення є **тяжкі наслідки для жертв**, майно яких було вилучене. Майно має бути оцінене в грошовому еквіваленті для того, щоб оцінити масштаби як окремого акту порушення, так і систематичних дій, які вчиняються на окремих територіях, підконтрольних стороні збройного конфлікту. Розграбування набуває серйозного характеру не тільки у випадку, коли одна жертва зазнає значних матеріальних втрат, а й у разі, коли вилучення здійснюється у багатьох людей.

Щоб довести наявність розграбування як порушення МГП, не потрібно фокусуватися на тому, що ці дії спричинили значні економічні наслідки в своєму загальному масштабі. **Факт цього злочину має місце, якщо вилучення майна вчинене щонайменше однією особою.**

Розграбування можна розуміти як:

- *широкомасштабне вилучення майна* під виглядом систематичної економічної експлуатації окупованих територій на порушення права власності;
- *факти, вчинені окремими солдатами* для їхньої власної вигоди.

Якщо встановлюється інформація про наявність широкомасштабного вилучення майна, то доцільно говорити про те, що розграбування використовується як *метод війни*.

Акти розграбування, вчинені окремими особами з метою наживи та для переслідування власних цілей, надають можливість зазначати про *індивідуальну кримінальну відповідальність безпосередніх виконавців* цього злочину. Водночас під час доведення систематичного характеру таких дій треба розглядати *характер наказів, які віддавало командування підрозділів* на місцях і які призвели до вчинення розграбування або стали прямою вказівкою на вчинення таких дій.

Над довідкою працювали:
Павлюк Аліна (Офіс Генерального прокурора)
Лисенко Марія (JustTalk)